

УКРАЇНА

Повстанський рух на Україні.

Від редакції.

Надрукований нижче матеріал, одержаний нами тепер з СРСР, складений на підставі таємних відомостей большевицького „Особого Штаба по борбі з повстанським движением в Украинской Советской Социалистической Республике“ і оперативних звітів „Штаба Красной Армии У. С. С. Р.“

Таємно.

Звіт повстанського руху на Київщині, Чернигівщині, Волині, Поділля, Херсонщині, Полтавщині, Харківщині та Катеринославщині за січень, лютий і березень 1921 року.

І. Київщина.

Отаман Мордалевич, б. капітан, народився у Радомисьському повіті. Склад окремого військового загону — 600 ч. піхоти, 50 ч. кінноти, 15 кулеметів, 2 гармати. Під час большевицьких операцій кількість піхоти подвоюється. В складі загону коло 100 кол. втікачів з червоної армії. Підтримуються селянськими організаціями сел: Студенців, Кочерова, Войталівка, Рижова, Соловівки, Мотижина, Ходоркова, Сокольного (?), Котельні, Івниці, Андрушівки, Ромендорфа, Малин, Вишневиців і Гнатівки. Військові операції загону — напади на ст. Васильків, Мотовилівку, захоплення ст. Ростова і Бровків зі знищенням гарнізонів. Невдала спроба зайняти ст. і місто Житомир, де знаходиться штаб XII. сов. армії.

Отаман Сірко, б. старшина української армії. Склад загону — 200 ч. піхоти. Маються кулемети. Під час виступів кількість доходить до 500 ч. Повстанці ховаються по лісах і болотах між Дніпром і Тетеревим. Підтримують їх селяне сел Чернобил, Хабне, Бобер, Красиловки, Обохозки, Іванівки, Варовичі, Бухарі, Шибенне. Військові операції загону: два успішні напади на ст. Бородянка (знищення Ч.-К.), зруйнування залізничної колії біля ст. Коростень, знищення карного загону в районі Шибенного.

Отаман Левченко, селянин. Склад загону — 100 ч. піхоти, з них половина втікачів з червоної армії, 2 кулемети. Підтримуються селянами сел Злодівка, Тарасовичи, Демидівка, Н.-Петрівка, Гостомисль. Ховаються по рр. Дніпру та Унаві. Військові операції: напади на варту коло Святошина (2), взрив моста через р. Унаву, один напад на реку. прод. загон.

Отаман Волощенко (Юрій), б. сотник української армії, народився на Поділля. Склад загону — 300 ч. піхоти, 10 кулем., одна легка гармата. Склад загону постійний. Організація військова. Підтримуються селянами сел: Глуховці, Махнівка, Білилівка і на Поділля сел: Сальниці, Семки, Хмільна, Райгород, Уланів, Холоднівське. Військові операції — заняття ст. Казатин зі знищенням Ч.-К., спалення магазинів і потягів. Руїнування залізниці коло Бердичова (3). Знищення двох кінних карних загонів, висланих з Бердичова.

Отаман Колєнський. Склад загону — 100 ч. піхоти, 2 кулемети. Підтримуються селянами сел: Карушовки, Самгородка, Прилук, Зожева Вахновки. Військові операції — виключно посування залізниці Казатин—Калинівка—Умань. Підлегли отаману Струкові.

Отаман Струк. — б. полковник, народився на Київщині. Склад загону — 1000 ч. піхоти, кулемети і 4 гармати. Під час большевицьких виступів кількість повстанців сягає 4000 чол. Підтримуються селянами повітів Васильківського, Сквирського, частини Канівського і Білої Церкви (120 сел). Військові операції: — заняття м. Василькова (двічі), заняття околиць Києва і тимчасово м. м. Біла Церква, Сквиря, Канів, Брацлав і Умань. Успішні бої з трьома совітськими дивізіями зі складу XII. і XIV. армій. Роспуск мобілізованих по хатах. Є голова повстанського руху на Київщині.

Отаман Конський. Склад загону 50 ч. піхоти. Підтримується селянами сел: Маріївка, Монастирище, Соколівка. Військові операції: напади на дрібні прод. реквизи. заг. (4). У лютому розбитий і тимчасово припинив діяльність.

Отаман Богатиренко, селянин. Склад загону — 200 ч. піхоти, з ? кулеметами. Під час виступів склад подвоюється. Підтримується селянами Уманського повіту. Військові операції — виступає часом спільно з от. Струком.

Отаман Чехович: б. старшина (армія невідома). Склад загону — 200 ч. піхоти з кулеметами. Кількість міняється (в лютому було всього 50 ч.). Військові операції — в лютому заняв м. Златополь і ст. Новомиргород. Зареєстровано 10 випадків зіпсування залізниць і 3 напади на прод. реkv. запови.

Отаман Зеленчук, б. старшина укр. армії, родом з Черкас. (Справжнє прізвище Михайличенко.) Склад загону — 200 чол. піхоти, 100 кінноти, одна гармата. В складі загону багато старшин. Кіннота вся складається з втікачів укр. сов. кінноти. Користуються широкою допомогою населення Канівського і Черкаського повітів. Всі напади визначаються гарною підготовкою. Загон виявляє виключну жорстокість (комуністи і агенти Ч.-К. закопуються живими у землю). Військові операції: — захват на 5 день м. Черкаси, захват ст. Цвітково зі знищенням сов. бронепотяга „Український Комуніст“. Зареєстровано 9 випадків на карні реkv. запови. В березню вів успішну боротьбу з сов. кінною бригадою.

Отаман Матвієнко. Склад загону — 400 ч. піхоти, 10 кулеметів і 1 легка гармата. Всі втікачі з укр. червоної армії. Підтримуються населенням сел: Сміла, Бобринське, Ломово, Ведмедівка, Пруси, Яновка, Александрівка і коло 25 хуторів. Має багато співчуваючих між червоноармейськими гарнізонами Кременчука і Чигирин. Поповнюється втікачами. Військові операції — заняв на 3 дні Чигирин. Підступав нераз з військом до Кременчука. Розбив 2 карні запови.

Отаман Перенко, б. старшина укр. армії (б. полковник ?). Склад загону — 300 ч. піхоти, одна гармата. Виключно місцеві люде. Коло 40 старшин. Підтримуються селянами Канівського повіту і частиною Золотоношського пов. Полтавщини. Військові операції: виступає завше спільно з от. Струком.

II. Чернігівщина.

Отаман Довгаленко, б. старшина добровольчої армії. Склад загону 300 ч. піхоти, мають кулемети (?) Більшість місцеві люде. Коло 20 ч. старшин. Є втікачі з черв. армії. Підтримується селянами Остерського, Чернігівського, Козелецького і Ніжинського повітів. Військові операції — мають завше добре організований характер, іноді загон раптом зникає. Зареєстровано за 4 місяці напади на м. Козелець, Остер, Ніжин, ст. Бобринь і ст. Вересоч. Розбиті 2 військ. полки і загон чернігівських курсантів.

Отаман Лошин, бувш. хорунжий укр. армії. Склад загону 1000 ч. піхоти, 20 кулеметів і 2 гармати. Складається з рештків укр. армії, втікачів черв. армії і місцевих селян. Користується видатною популярністю серед селян Чернігівщини. Військові операції: — захват м.м. Чернігів і Ніжин, заняття ст. Бахмач, Коноп. Зареєстровано 14 випадків, знищення прод. загонів і зруйнування 3 карних експедицій.

3. Волинь.

Отаман Тютюнник (молодший) б. старшина укр. армії. Склад загону — 400 ч. піхоти, 250 кінноти, 4 гармати. Виключно з рештків укр. армії. Користується підтримкою селян повітів Проскурівського, Летичівського і Старо-Константинівського. Має підтримку зовні. Військові операції: зареєстровано 12 випадків боротьби з прод. загонами, 5 знищень карних загонів і стале руйнування залізниць. В кінці лютого був оточений між Ст.-Константиновим і Бердичевим і сильно розбитий. Решта частиною перейшла кордон, частиною втекла в північному напрямкові.

4. Піділля.

Отаман Подоляка, б. старшина укр. армії. Склад загону — 400 чол. піхоти, 8 кулеметів і 1 гармата. Рештки укр. армії. Підтримується селянами Винницького, Літинського пов., і районів Жмеринки і Браїлова. Має підтримку

зовні. Військові операції в лютому і березні мав успішні бої з 41. і 25. п. д-візіями. Заволодів ст. Жмеринкою. Примусив штаб XIV перейти до Умані.

Отаман Б а б и ч. (?) Склад загону — 2000 ч. піхоти, 6 кулеметів. Підтримується селянами Могилівського і Ямпольського повітів, за що сов. карні загои спалили село Джурак, Березівку і Чернівці. Військові операції — цілковите знищення 3 карн. загонів. Спалення сов. магазинів на ст. Вапнярка. 7 випадків руйнування залізниці.

Отаман Г о л у б, б. старшина укр. армії, прибув з Галичини у січні 1921 р., в район Гайсина. Склад загону 700 ч. піхоти, 100 кінноти, 1 гармата. Частина зі складу 14-ї укр. армії, більшість повстанці з місцевих селян. Підтримується селянами Гайсинського і Ольгопольського повітів, за що в районі Тульчина спалено три села. Має підтримку зовні. Військові операції — захват Тульчина, Гайсина, ст. Соболівки і Демковки. Знищення 4 карних загонів і залізнодорожн. Ч.-К на ст. Івангород. — Напад на радіостанцію південного фронту на ст. Вапнярка; має зв'язок з От. Струком.

Отаман В а с и л е н к о, б. урядник укр. армії, селянин Балтського повіту. Склад загону 150 ч. піхоти, 2 кул. При великих виступах досягає до 500 ч. Виключно місцеві селяне. Підтримується населенням сел Писаревки, Оленівки, Буд, Лісничівки, Немірівки були покарані Писарівка і Оленівка. Військові операції — зареєстровані: знищення сов. реkv. загону (160 ч.) біля ст. Писарівки. В кінці березня загон подався на Херсонщину.

5. Херсонщина.

Отаман С о к і л. Втікач з сов. черв. кінноти. Склад загону: 300 ч. піхоти. Більшість місцеві селяне, що втікли з червоної армії. Підтримується селянами Ольгопольського, Онаніївського і Вознесенського повіту. Військові операції: — в районі загону по селах не існує цілковито сов. адміністрації. Два напади на прод. реkv. загои.

Отаман П а в л і в. (?) Склад загону 200 ч. піхоти. Має кулемети, (?) Всі втікачі з сов. укр. армії. Почав військові операції 15. березня, коли напав на Веселій Кут і перебив комісарів ремонтної комісії 3-ї кінної сов. арм.

Отаман К у ш, б. жовнір укр. армії родом з Нового Буга. Склад загону: 200 ч. піхоти. Місцеві селяне. Підтримується населенням Єлісаветградського п. Військові операції і знищення карного загону. Загон дуже розбитий біля Нов.-Буга 14—16 березня. Розстріляно 60 ч. полонених, між ними пом. отамана б. матроса Титаренка.

6. Полтавщина.

Отаман Ш у б а, б. підстаршина сов. черв. арм. Називає себе лів. соц.-рев. Склад загону 300 ч. піхоти, 200 ч. кінноти, 4 гармати, при великих виступах кількість сягає до 2500 ч. Частина втікачі черв. армії, підтримується селянами майже у всіх повітах. Військові операції — зареєстровані напади на м. Полтаву, Лохвицю, Гадяч, Миргород, Кобеляки. — 6 напади на прод. загои, 28 вин. руйнування залізниці і знищення загону черв. курсантів, висланих з Полтави.

Отаман С о к и р а (?) Склад загону 300 ч. піхоти, виключно з Переяславського повіту. Військові операції — зареєстровані: напад на з. Яготин і 7 нападів на прод. загои. 22. березня загон був оточений коло Дніпра і цілковито знищений.

7. Харківщина.

Отаман Б у р л а к а. Склад загону 400 ч. піхоти — втікачі з ч. армії. Підтримуються селянами Чугуївського, Волочанського і Купянського пов. Військові операції: — 5 нападів на прод. загои, 8 випадків знищення сов. адміністрації. Згідно звітові № 11, загон тимчасово перейшов в межі Вороніжчини.

Отаман С і р о ш а п к а, б. вахмістр, втік з черв. армії. Склад загону 400 ч. піхоти, 1 гармата. Головним чином втікачі червоноармійці, решта місцеві селяне. Підтримуються сел. (Зюмського повіту). Військові операції — зареєстровано: 3 напади на карні загои, 5 нападів на прод. загои. Загон був сильно розбитий в початку лютого і з того часу не починає значних операцій.

Отаман Литвиненко, б. комісар 5. прод. загону. Склад загону 50 ч. піхоти. Оперує в районі Старобільського повіту. 7 нападів на дрібні загони сов. арм.

8. Катеринославщина.

Отаман „Батько Махно“, б. учитель, родом з села Гуляй-Поле. Штаб: гол. штабу б. капітан Василів, нач. розв. б. поручник Сідорів-Павлович, комендант б. матрос Кійко, нач. варті „батька Махна“ б. матрос Лященко, командір піхотного ударного загону б. матрос Гура, нач. кінноти б. вахмістр Довженко. Склад загону: постійний елемент 2000 ч. піхоти, 600 ч. кінноти, коло 80 кулем. і 10 гармат, 2 авто-броневики: „Смерть комуністам комісарам“ і „Батько Махно“. При виступах кількість сягає до 12.000, з них 2500 кінноти. Підтримується всім населенням Катеринославщини. В березню вів боротьбу з кіннотою Буденного і з частинами укр. черв. сов. армії (знищений загон червоних курсантів 450 ч. біля с. Гришино).

Отаман Гладченко, б. есаул укр. армії. Склад загону 250 ч. піхоти, 9 кулем. Підтримується селянами Катеринославського, Верхньодніпровського п. Військові операції — зареєстровано: 18 зруйновань залізниць і 4 напади на карні загони, обеззброєння 6 прод. загонів. Має тісний зв'язок з Махном.

(„Воля Росції“.)

— У Києві відбувся районний з'їзд союзу металістів. Виявилося, що на Київщині „працює“ 70 підприємств з кількістю — 2200 робітників, з того — 1600 душ у Києві. Таким робом працездатність металургічних підприємств Київщини впала в порівнянні з мировим часом на 88⁹/₁₀, а кількість робітників на 91⁰/₁₀. („Р.“)

— Культурно-просвітня праця на Україні, за котру формально взялася совітська влада через „Пролеткульту“ й „Політпросвети“, як повідомляє „Руль“, — цілком провалилася. Причинами: відсутність культурних сил, неохота повітових влад, ворожість росташованих москоських червоноармійців, відсутність зв'язку з центром і інформації, та постійні повстання. У Києві відбувся з'їзд вчителів, котрий виніс такі гострі резолюції, що їх опублікували одні „Известия“.

— Про київські газети пише „Руль“ (з 14-го ц. м.), що вони є рідкістю не тільки в середній та західній Європі, або й Румунії чи Польщі, але навіть у великих містах України, пр. у Винниці, де не бачуть їх цілими місяцями. Причиною того є повний розвал українських заліз. транспорту, а також надзвичайно малий тираж київських газет (3—4 тис.). Друкуються вони на грубому обгортковому, або папіросному папері та навіть не йдуть в продаж, тільки розклеюються по стовпах.

— У „Вістях Київського Губревкому“ (ч. 75) надруковано постанову Губревкому про організацію нової державної установи — комісії „по підрахунку (учоту) продуктів праці“; метою цієї комісії має бути боротьба з „бюрократизмом і волокітою, які загніздилися у совітських установах“. („Р.“)

— Київська преса переповнена „бойовими кличами“, як: „боротьба з бандитизмом або кулацтвом“, „боротьба на підфронті“, „боротьба з дезертирством“ і т. д. Дезертирами цікавиться спеціально „Червоний Шлях“ („Красный Путь“), що раз-в-раз оголошує довгі списки: „фронт —“, „труд —“ і різних інших дезертирів.

— Смерть 140 агітаторів. У ч. 28 щотижневого бюлетеню „На внутрішньому фронті“, видаваному у Харкові Комітетом по боротьбі з повстаннями, подає таке звітлення: „Поміж Харковом і Полтавою напав загін повстанців на потяг, котрим їхало 140 комуністичних агітаторів. Повстанці належали до групи отамани Шуби. Майже всі агітатори вбиті. Отаман Шуба є в контакті з Махном.“ („Р.“)

— Реквізиція дзвонів. Харківський совнарком видав декрет про зняття церковних дзвонів та відсилку їх на збірний пункт в Путівль для переливки. З металу мають робити електричні дроти.

— У Кам'янці-Под. була розліплена відозва Ради Республіки по всьому місту, а навіть на будинку Че-ка. Арештовано всю міліцію за бездіяльність і співчуття Петлюривцям. („Р. К.“)

— На відповідальні посади призначаються, згідно з декретом Харківського В. Ц. В. К., тільки особи з „центральных губерній“, які „пробувши довший час під совітським режимом, цілковито зрозуміли його.“ („Р. К.“)

— У Львові закладся „Комітет для вшанування пам'яті Івана Франка“. Комітет звертається „до всього українського громадянства без ріжниць кордонів, суспільно-політичних напрямків і партій“, щоби негайно поспішили з датками перш за все для перенесення тіла Великого Каменяря до власної могили та поставлення на тій могилі пам'ятника. Гроші треба посилати на адресу: Краєвий Кредитовий Союз у Львові, Ринок 10, на вкл. кн. (біжучий рахунок) ч. 40.000.

ПОЛЬЩА

— Совітське посольство у Варшаві ще не заклалося, бо польський уряд не хоче погодитися на особу Карагана, предбаченого більшовіками на посла.

— Прем'єр Вітос мав конференцію з представниками всіх сеймових партій у справі Гор. Шлезька. На тій конференції Вітос відчитав текст ноти до держав Антанти, у котрій польський уряд складає з себе відповідальність за гор.-шлезьке повстання, пояснює його, як стихійний рух, котрого вибух заскочив саму Польщу, та висловлює надію, що Найв. Рада справедливо поладнає справу. — Усі партії погодилися зі становищем уряду.

— 70.000 Поляків жде в Петрограді повороту до Польщі.

— Міністерство пошти респорядилося відсилати листи з вільного м. Данціг, адресовані по німецьки, з огляду на аналогічну поведінку поштовиків м. Данціг з польськими листами.

— Сеймова Комісія для закорд. справ, під головуванням Грабського (н.-а.) єдинодушно заявила своє недовір'я міністрові Сапезі.

— Рада міністрів постановила подати до демісії, з котрою зволікає тільки через горішньо-шлезьку справу.

— Совітська делегація у Варшаві запротестувала проти тону польської преси, котра в останніх днях помістила низку статей, ворожих сов. владі й її делегації. Делегація просила польський уряд відповідно вплинути на пресу: уряд відповів, що він не може нічого вдіяти, бо в Польщі існує свобода преси.

— Перепис населення Польщі відбудеться, згідно з прийнятим законом про адміністрат. статистику, 30-го вересня ц. р., слідууючий 31-го грудня 1930 р., а потім — через кожних 10 років.

РОСІЯ

— Декрет про „натурналог“, котрим скасовано „разверстку“ й заведено податок продуктами, як показується — не поширюється на Сибір, Північний Кавказ та Україну. Таким робом „курс на замирення з селом“, який наробив стільки галасу, залишився по старому — війною з „кулацтвом“ усіма старими методами. („В. Р.“)

— Вийшов новий декрет, — текст котрого закордоном ще невідомий, — котрий встановляє велике мито в золоті на товари, ввезені в Сов. Росію з закордону, а також цілу низку формальностей, утруднюючих торгівлю з закордоном.

— Голод. Московські „Известия“ повідомляють про жахливий стан голодуючих губерній. Совнарком відпустив 5 мільярдів на негайну закупку харчів для тих губерній. („В. Р.“)

— На залізничному шляху Москва—Смоленск зареєстровано за один квітень місяць 37 випадків ушкодження шляху. В зв'язку з цим розстріляно 40 селян.

— Справ рос. воєнних позичок має бути рішеною, на думку Красіна, на загальній мировій конференції; як що всі держави визнали-б совітську владу